

Iramaneerat C. Reliability: Part I [Thai]. Medical Education Pamphlet 2006; 2(10): 4.

Iramaneerat C. Reliability: Part II [Thai]. Medical Education Pamphlet 2006; 2(11): 4.

ความแม่นยำของคะแนนสอบ (Reliability)

เชิดศักดิ์ ไชรมณีรัตน์

ในบทความนี้ผมจะขอกล่าวถึงการประเมินความแม่นยำของคะแนนสอบ (Reliability) การตรวจสอบความแม่นยำของคะแนนสอบเป็นการตอบคำถามว่า หากทำการสอบซ้ำนักเรียนจะได้คะแนนเท่าเดิมหรือไม่ ในการสอบทั่วไปมักรายงานความแม่นยำของคะแนนสอบด้วยค่า reliability coefficient ซึ่งมีค่าได้ตั้งแต่ 0 ถึง 1 โดยค่ายิ่งสูงบ่งบอกว่าผลสอบมีความน่าเชื่อถือมาก ค่า reliability coefficient = 0 บอกถึงคะแนนสอบที่ขาดความแม่นยำโดยสิ้นเชิง เทียบได้กับการให้คะแนนนักเรียนโดยการสุ่มตัวเลขให้ ส่วนค่า reliability coefficient = 1 บอกถึงคะแนนสอบที่มีความแม่นยำมาก หากให้นักเรียนสอบซ้ำก็จะได้คะแนนเท่าเดิม เพื่อขยายความเข้าใจผมจะขอกล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของ reliability ได้แก่

1. Reliability เป็นคุณสมบัติของคะแนนสอบ ไม่ใช่ตัวข้อสอบ ข้อสอบชุดหนึ่งทำการสอบกับนักเรียนกลุ่มหนึ่งพบว่ามีความแม่นยำสูง แต่เมื่อเอาข้อสอบชุดเดียวกันไปทำการสอบนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่ง อาจมีความแม่นยำต่ำได้

2. Reliability มีด้วยกันหลายชนิด และค่า reliability coefficient ที่ได้จากการประเมินความแม่นยำแต่ละชนิดก็แปลผลแตกต่างกัน ดังได้กล่าวแล้วว่า การประเมินความแม่นยำของคะแนนสอบ เป็นการตรวจสอบว่าหากทำการสอบซ้ำจะได้คะแนนเท่าเดิมหรือไม่ ประเด็นสำคัญคือเราจะทำการสอบซ้ำอย่างไร จะสอบซ้ำด้วยข้อสอบชุดเดิม หรือ ข้อสอบชุดใหม่ที่ออกแบบให้เปรียบเทียบได้กับข้อสอบชุดเดิม, สอบซ้ำ ณ เวลาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน หรือเวลาห่างกันเป็นสัปดาห์, สอบซ้ำโดยใช้กรรมการให้คะแนนคนเดิม หรือสอบซ้ำโดยเปลี่ยนกรรมการให้คะแนน จะเห็นได้ว่า วิธีการสอบซ้ำต่างกับบอกความแม่นยำของคะแนนในสถานการณ์ต่างกัน (ความแม่นยำเมื่อเปลี่ยนชุดข้อสอบ หรือความแม่นยำเมื่อเปลี่ยนเวลา หรือ ความแม่นยำเมื่อเปลี่ยนกรรมการให้คะแนน) ดังนั้นการแปลผลของค่า reliability coefficient ต้องทำความเข้าใจว่าค่าดังกล่าวบอกถึงความแม่นยำชนิดใด โดยทั่วไปในการวัดความแม่นยำของคะแนนสอบ multiple-choice examination จากการสอบครั้งเดียว มักเป็นการประเมิน internal consistency reliability ซึ่งบ่งบอกว่าข้อสอบทุกข้อที่ใช้ในการสอบนักเรียนกลุ่มหนึ่งๆทำการวัดความรู้ในเรื่องเดียวกันหรือไม่

3. Reliability เป็นปัจจัยที่สำคัญเพียงปัจจัยหนึ่งในการประเมินคุณค่าของผลสอบ ผลสอบที่ไม่มีความแม่นยำนั้นเป็นผลสอบที่มีคุณค่าต่ำไม่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับนักเรียนผู้สอบได้ แต่ผลสอบที่มีความแม่นยำสูงนั้นก็ไม่ว่าจะเป็นผลสอบที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เสมอไป จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยร่วมอื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น หากมีนักเรียนทุจริตในการสอบ คะแนนสอบที่ได้ก็อาจมีค่า reliability coefficient สูง แต่ผลสอบนั้นก็ก็เป็นผลสอบที่บิดเบือน ไม่สามารถบอกได้ว่านักเรียนที่ได้คะแนนสูงเป็นนักเรียนที่มีความรู้ หรือเป็นนักเรียนที่ไม่มีความรู้แต่ลอกข้อสอบเพื่อน

ประเด็นที่ได้รับความสนใจกันมากคือ ค่า reliability coefficient ต้องสูงแค่ไหนจึงจะเพียงพอที่จะนำผลสอบไปใช้ได้ โดยทั่วไปนั้นจำเป็นต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการนำผลสอบไปใช้ หากผลสอบนั้นนำไปใช้ในการตัดสินใจที่สำคัญ เมื่อตัดสินใจไปแล้วผลเป็นที่สุดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และส่งผลยาวนาน โดยเฉพาะการตัดสินใจที่ส่งผลต่อตัวบุคคล มักต้องการคะแนนสอบที่มีค่า reliability coefficient สูงมาก ในทางกลับกัน หากผลสอบนั้นใช้ในการตัดสินใจที่ไม่ค่อยสำคัญ มีผลระยะสั้น และการตัดสินใจอาจเปลี่ยนแปลงได้หลังจากการสอบนี้โดยพิจารณาจากการสอบอื่นที่จะจัดตามมาภายหลัง โดยเฉพาะการตัดสินใจที่มีผลต่อนักเรียนเป็นกลุ่ม ไม่ส่งผลต่อตัวบุคคล มักไม่ต้องการค่า reliability coefficient ที่สูงมาก โดยทั่วไปสำหรับการสอบย่อยๆ ใน

ชั้นเรียน ควรให้ค่า reliability coefficient สูงกว่า 0.7 สำหรับการสอบลงกองของนักศึกษาแพทย์ การสอบปลายภาค หรือการสอบใหญ่ต่างๆ ในโรงเรียนแพทย์ ควรให้ค่า reliability coefficient สูงกว่า 0.8 สำหรับการสอบที่มีความสำคัญมาก เช่น การสอบคัดเลือกเข้าเรียนมหาวิทยาลัย การสอบใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเวชกรรม การสอบวุฒิปัตริผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มักต้องให้ reliability coefficient สูงกว่า 0.9

อีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญคือ มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อค่า reliability coefficient สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญมากเมื่อเราต้องการอธิบายว่าเหตุใดคะแนนสอบที่ได้จึงไม่แม่นยำ และเราต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้คะแนนสอบมีความแม่นยำมากขึ้น โดยทั่วไปปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความแม่นยำของคะแนนสอบมีด้วยกัน 4 ปัจจัย คือ

1. จำนวนข้อสอบ ถ้าทำการสอบด้วยข้อสอบที่สั้น ประกอบด้วยคำถามไม่กี่ข้อ คะแนนสอบที่ได้มักไม่แม่นยำ วิธีเพิ่มความแม่นยำของคะแนนสอบที่ง่ายที่สุดคือการเพิ่มจำนวนข้อสอบ
2. การกระจายตัวของคะแนนสอบ ถ้าคะแนนสอบมีความแตกต่างกันมาก มีทั้งนักเรียนที่ทำคะแนนได้สูง และนักเรียนที่ทำคะแนนได้ต่ำ คะแนนสอบมักมีความแม่นยำสูง ในทางตรงข้ามหากนักเรียนทำคะแนนใกล้เคียงกัน คะแนนเกาะกลุ่มกันมาก คะแนนสอบมักมีความแม่นยำต่ำ วิธีการเพิ่มความแม่นยำของคะแนนสอบโดยการเพิ่มการกระจายตัวของคะแนนของนักเรียนทำได้โดยใช้ข้อสอบที่มีความยากมากขึ้น
3. ปัจจัยรบกวนการสอบของนักเรียน หากทำการจัดสอบไม่ดี มีสิ่งมารบกวนนักเรียนในขณะที่ทำการสอบ (เช่น มีเสียงดังรบกวน ห้องสอบร้อนอบอ้าวจนนักเรียนไม่มีสมาธิ) คะแนนสอบมักมีความแม่นยำต่ำ ดังนั้นผู้คุมสอบต้องจัดสถานที่สอบให้ดี เพื่อให้นักเรียนมีสมาธิในการทำข้อสอบ ซึ่งจะนำไปสู่คะแนนสอบมีความแม่นยำสูง
4. ลักษณะการให้คะแนนของข้อสอบ ข้อสอบที่ไม่ต้องใช้กรรมการตรวจ เช่น multiple-choice examination มักให้คะแนนที่มีความแม่นยำสูง ในทางตรงข้ามข้อสอบที่ต้องใช้กรรมการให้คะแนน เช่น ข้อสอบบรรยาย ข้อสอบ OSCE คะแนนที่ได้มักมีความแม่นยำไม่สูงนักเนื่องจากมีปัจจัยที่นอกเหนือไปจากความสามารถของนักเรียน (เช่น ความเหนื่อยล้าของกรรมการ ความไม่สม่ำเสมอของการใช้เกณฑ์ให้คะแนน หรือ อารมณ์ของกรรมการตรวจข้อสอบ) เข้ามาส่งผลต่อคะแนนสอบ